

A Központi Statisztikai Hivatal elnökének
9003/2003. (SK 5-6.) KSH
k ö z l e m é n y e
a statisztikai főtevékenység meghatározásáról

A statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Stt.) 6. § (1) bekezdésének f) pontjába foglalt felhatalmazás alapján a statisztikai főtevékenység meghatározásának szabályait az alábbiakban foglaltak szerint állapítom meg.

Az Stt. 6. § (2) bekezdése értelmében a Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban: KSH) az adatszolgáltatók nyilvántartása érdekében statisztikai regisztert működtet, és az adatszolgáltatót, annak azonosíthatósága céljából statisztikai számjellel látja el. A statisztikai számjelet az adatszolgáltató a KSH-tól igényli az Stt. 8/A § (1) bekezdése szerint. Az adatszolgáltató számjele a nem statisztikai nyilvántartásokban (pl. cégbíróság) is meglévő ún. adminisztratív főtevékenységet tartalmazza.

Az EU előírásai¹ alapján a statisztikai regiszterekben minden megfigyelési és elemzési statisztikai egységet² be kell sorolni statisztikai főtevékenysége alapján a gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere (TEÁOR '03)³ négyszámjegyű szakágazati szintjén.

A statisztikai főtevékenységet ezen közlemény mellékleteiben foglaltak szerint kell megállapítani és a statisztikai adatszolgáltatásokban, adatgyűjtésekben, adatfeldolgozásnál, valamint statisztikai célú tájékoztatásnál kell alkalmazni.

---

¹ Council Regulation (EEC) No 3037/90 of 9 October 1990 on statistical classification of economic activities in the European Communities
Council Regulation (EEC) No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community

² Statisztikai egységek: gazdasági szervezet
szervezeti egység
gazdasági szervezet csoport
szakosodott egység
homogén szakosodott egység
telep
szakosodott telep
homogén szakosodott telep

³ 9003/2002.(SK. 6.) KSH közlemény

A statisztikai főtevékenységet a KSH határozza meg az adminisztratív főtevékenység figyelembevételével, statisztikai forrásból származó információk alapján. A statisztikai főtevékenység időlegesen eltérhet az adminisztratív főtevékenységtől. Tartós eltérés, illetve helytelen főtevékenység megállapítás esetén a KSH felkéri az adatszolgáltatót adminisztratív főtevékenységének illetékes hatóságnál történő módosítására.

Az adatszolgáltatók statisztikai főtevékenységéről az adatgyűjtő szervek igény szerint kapnak tájékoztatást a KSH-tól. Az adatszolgáltatókat statisztikai főtevékenységükről, illetőleg annak változásáról a KSH, illetve az adatgyűjtő szervek a kérdőív eljuttatásával egyidejűleg tájékoztatják.

Ezen közlemény 2004. január 1-jén lép érvénybe.

Ezzel egyidejűleg a statisztikai főtevékenység meghatározásáról szóló 9004/2001. (SK. 8) KSH elnöki közlemény érvényét veszti.

*Dr. Mellár Tamás s.k.,
a KSH elnöke*

A statisztikai főtevékenység meghatározása

Az Európai Uniónak a statisztikai regiszterre vonatkozó tanácsi rendelete⁴ előírja, hogy a statisztikai egységeket a statisztikai regiszterben – az általuk folytatott tevékenység alapján – a NACE Rev.1.1⁵ (magyar megfelelője a TEÁOR'03) szerint, annak legrészletesebb szakágazati szintjén kell besorolni.

1. A statisztikai főtevékenység meghatározásának általános szabályai

A statisztikai regiszterekben a statisztikai egységeket főtevékenységük alapján a TEÁOR '03 négy számjegyű szakágazati szintjén kell besorolni úgy, hogy e besorolás a hierarchikus felépítésű osztályozás felsőbb szintjeivel (alágazat, ágazat, nemzetgazdasági alág és ág⁶) összhangban maradjon.

A statisztikai egység statisztikai főtevékenysége alapvetően az a tevékenység, amely az egységen belül a legnagyobb hozzáadott értéket hozza létre.

Ha a hozzáadott érték nagyságáról nincs közvetlen információ, akkor becslési módszerekkel kell a hozzáadott értéket közelíteni, vagy egyéb mutatók (pl. a kibocsátás, vagy a ráfordítások) alapján meghatározni a statisztikai főtevékenységet. (Lásd: A fogalmak meghatározása című függelék)

Minden egységet az általa folytatott tevékenység alapján kell besorolni. Bizonyos esetekben egy egységet önmagában nem lehet külön besorolni, mivel figyelembe kell venni más egységekkel való kapcsolatát is (pl. vertikális, horizontális integráció).

Az egységet abba a szakágazatba kell besorolni, amely a legjobban jellemzi tevékenységét, figyelembe véve a termelési folyamatot, annak kibocsátását, és a termelési folyamat során felhasznált inputok összetételét is.

Abban az egyszerű esetben, amikor a szakágazatok szintjén egy tevékenységre vezethető vissza a hozzáadott érték, több mint 50%-a, akkor ez határozza meg az egység besorolását.

Amikor egy egység olyan tevékenységeket végez, amelyek két különböző TEÁOR szakágazatba tartoznak, mindig lesz olyan szakágazat, amely a hozzáadott érték több, mint 50%-át adja, kivéve azt a nagyon valószínűtlen esetet, amikor mindkét tevékenység egyenlő (50%-os) részesedéssel bír.

⁴Európa Tanácsi szabályozás (EGK) (2186/93, 1993. július 22.) a statisztikai célú regiszterek közösségi koordinációjára.

⁵NACE Rev 1.1 Gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása az Európai Közösségben (Nomenclature statistique des Activités économiques dans les Communauté Européenne)

⁶A TEÁOR hierarchia szintjei és jelölésük

1. (nemzet)gazdasági ág	1 betű
alág	2 betű
2. ágazat	2 számjegy
3. alágazat	3 számjegy
4. szakágazat	4 számjegy

Az olyan több-tevékenységű egységek besorolásánál, amelyeknél egyik tevékenységhez tartozó hozzáadott érték aránya sem haladja meg az 50%-ot, az ún. „felülről-lefelé” módszert kell alkalmazni. Ez a besorolási eljárás szakaszokból áll. Lényege, hogy a legmagasabb aggregátum szintjéről kiindulva lépcsőzetesen lefelé haladva kell megkeresni, hogy az adott szinten az egység mely tevékenysége meghatározó.

A statisztikai főtevékenység megállapításának lépései:

1. A megfelelő mutatószám kiválasztása (hozzáadott érték, bruttó kibocsátás, értékesítés árbevétele, létszám, munkabér).
2. A statisztikai egység által az előző naptári évben végzett valamennyi tevékenység felsorolása (szakágazatonként, a TEÁOR'03 jegyzék szerint).
3. A listán szereplő tevékenységek választott mutatószámok szerinti részarányának meghatározása %-ban (összesen = 100%).
4. Ha valamely – szakágazati szinten mért – tevékenység a hozzáadott értéknek több mint 50%-át teszi ki, akkor ez lesz az egység statisztikai főtevékenysége, ellenkező esetben folytatni kell az eljárást.
5. A szakágazatokra kiszámított százalékok összesítése alágazatokra, ágazatokra, alágazatokra, majd nemzetgazdasági ágra.
6. A legnagyobb részarányt képviselő nemzetgazdasági ág kiválasztása.
7. A kiválasztott nemzetgazdasági ágon belül a legnagyobb részarányt képviselő 2-számjegyes ágazat kiválasztása.
8. A kiválasztott 2-számjegyes ágazaton belül a legnagyobb részarányt képviselő 3-számjegyes alágazat kiválasztása.
9. A kiválasztott 3-számjegyes alágazaton belül a legnagyobb részarányt képviselő 4-számjegyes szakágazat kiválasztása: ez a gazdasági szervezet statisztikai főtevékenysége.

Az újonnan alakult egységek adminisztratív főtevékenységének megállapításánál, illetve a működő egységek adminisztratív főtevékenységének módosítása esetén is a fenti elvet kell követni tényadatok hiányában az árbevételi-, vagy létszámterv alapján.

Példa a „felülről-lefelé” módszer alkalmazásához

Az adatszolgáltató egység a következő tevékenységeket folytatja:

Nemzetgazdasági ág	Ágazat	Szakágazat	A szakágazat megnevezése	A hozzáadott érték aránya
D	28	28.71	Vas, acél tárolóeszköz gyártása	7%
	29	29.31	Mezőgazdasági traktor gyártása	8%
		29.41	Gépi meghajtású hordozható kézi szerszámgyártása	3%
		29.53	Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása	21%
	29.55	Papíripari gép gyártása	8%	
34	34.30	Közúti gépjármű, gépjárműmotor alkatrészeinek gyártása	5%	
G	51	51.14	Gép, hajó, repülőgép ügynöki kereskedelme	7%
		51.88	Mezőgazdasági gép nagykereskedelme	28%
K	74	74.20	Mérnöki tevékenység, tanácsadás	13%

A nemzetgazdasági ág meghatározása

D nemzetgazdasági ág	Feldolgozóipar	52%
G nemzetgazdasági ág	Kereskedelem, javítás	35%
K nemzetgazdasági ág	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	13%

Az ágazat meghatározása

28. ágazat	Fémfeldolgozási termék gyártása	7%
29. ágazat	Gép, berendezés gyártása	40%
34. ágazat	Közúti jármű gyártása	5%

Az alágazat meghatározása

29.3 alágazat	Mezőgazdasági gép gyártása	8%
29.4 alágazat	Szerszámgyártás	3%
29.5 alágazat	Egyéb speciális rendeltetésű gép gyártása	29%

A szakágazat meghatározása

29.53 szakágazat	Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása	21%
29.55 szakágazat	Papíripari gép gyártása	8%

A főtevékenység tehát a 29.53 Élelmiszer-, dohányipari gép gyártása, jóllehet a hozzáadott értékben a legnagyobb arányt az 51.88 Mezőgazdasági gép nagykereskedelme szakágazat adja.

Ha a besorolásnál közvetlenül a legnagyobb hozzáadott érték arányt képviselő szakágazatot választottuk volna, akkor azt a torz eredményt kaptuk volna, hogy a gazdasági szervezet nem a feldolgozóiparba tartozik.

A „felülről lefelé” módszer kielégíti azt az alapelvet, hogy a tevékenységek besorolása az alacsonyabb szinteken összhangban van az egység felsőbb szinteken meghatározott főtevékenységével.

A „felülről lefelé” módszer alkalmazásából adódóan a besorolás alacsonyabb szintjein a hozzáadott értékész nem feltétlenül adja az adott egység összes hozzáadott értékének több mint 50%-át.

2. A statisztikai főtevékenység meghatározásának különös szabályai

2.1 Vertikális integráció

Vertikális integráció esetében ugyanazon egységben a termelés különböző szakaszait egymást követően, láncolatszerűen végzik, ahol az egyik folyamat kibocsátása a következő inputjaként (termelő felhasználásaként) szolgál; pl. a favágást a fafűrészeléssel, vagy az agyagbányászatot a téglagyártással, a műszálgártást a textiliagyártással együtt folytatják. Ezekben az esetekben a végső tevékenységet kivéve – amelyből a késztermék, vagy szolgáltatás értékesítése származik – minden más tevékenység, illetve produktuma az egységen belül marad, csak a végső tevékenységre számított hozzáadott értéket kell meghatározni.

Egy vertikálisan integrált egységet rendszerint azon tevékenységhez kell sorolni, amely tevékenység az értékesített termékek és szolgáltatások előállítása során a legtöbb hozzáadott értéket hozza létre, tehát mindig a végső kibocsátás a döntő.

Kivétel: a mezőgazdaság

A vertikális integráció esetében általános szabály, hogy a besorolás alapja a tevékenységi lánc (folyamat) előrehaladási iránya (ISIC 125. és NACE 57. bek.)

Ez a szabály széleskörűen elfogadott, de kivételek is vannak, amelyek a mezőgazdasági termékek egy egységen belüli feldolgozásával kapcsolatosak. Ezekben az esetekben a tevékenységeket mezőgazdaságiként és nem ipariként kell kezelni, még akkor is, ha a tevékenységek előrehaladási iránya szerinti utolsó tevékenység ipari. Ilyen például a szőlőtermesztés és belőle való borkészítés esete, amikor ellentétben az általános szabállyal, az egységet mezőgazdaságiként kell besorolni (folyamat iránnyal ellentétes alapon).

Ezek a kivételek a TEÁOR

- 01.11 Gabonafélék, egyéb máshova nem sorolt növény termelése (a dohány szárítása, fermentálása),
- 01.12 Zöldség, dísznövény termelése (zöldség feldolgozása),
- 01.13 Gyümölcs, fűszernövény termelése (borkészítés, olívaolaj készítése, fűszer- és italnövények feldolgozása),
- 01.21 Szarvasmarha-tenyésztés (tejtermékek, húskészítmények előállítása),
- 01.22 Juh-, kecske-, lótenyésztés (tejtermékek, húskészítmények előállítása),
- 01.23 Sertés tenyésztés (húskészítmények előállítása),
- 01.24 Baromfitenyésztés (tollfeldolgozás, stb.)

szakágazatokat érintik.

2.2 Horizontális integráció

Horizontálisan integrált egységek azok, ahol ugyanazon termelési tényezőt (anyag, eszköz, munkaerő) egyidejűleg különböző tevékenységekhez használják fel, és azokat nem lehet az egységekre szétválasztani (pl. amikor a pékáruk gyártását kombinálják a csokoládés cukrászsütemények gyártásával).

Ebben az esetben az egységet ahhoz a tevékenységhez kell sorolni, amely a termékek és szolgáltatások előállítása során a legnagyobb hozzáadott értéket hozza létre.

2.3 Díjazásért vagy megbízásos, szerződéses alapon folytatott tevékenységek

Azokat az egységeket, amelyek díjazásért megbízásos, szerződéses (bérmunkavégzés, alvállalkozás) alapon folytatják tevékenységüket, oda kell besorolni, ahová az ugyanazon termékek vagy szolgáltatások saját számlás termelését folytató egységeket. Két alaptípus létezik:

1. A megrendelő (műszaki) tervén alapuló tevékenység, ahol a megbízó, fővállalkozó a megrendelt termék előállításához szükséges valamennyi műszaki leírást, specifikációt átadja a megbízottnak, alvállalkozónak. Ez a helyzet jellemző különösen a fémfeldolgozó ágazatokra (kovácsolás, darabolás, sajtolás és öntés).
2. Rendelésen alapuló tevékenység, ahol a megbízott alvállalkozó a fővállalkozó által átadott tárgyon sajátos munkaműveletet végez. A tárgy lehet bármi, a nyersanyagtól kezdve a mechanikus alkatrészig terjedően. A művelet lehet például fém feldolgozása (krómozás); gyümölcs konzerváláshoz való előkészítése stb.

2.4 Termeltetők

Termeltetőknek nevezzük azokat az egységeket, amelyek saját nevükben értékesítenek termékeket és szolgáltatásokat (továbbiakban produktum), de ezeket másokkal állítatják elő. Ezeket az egységeket a G (Kereskedelem, javítás) ágba kell sorolni, kivéve ha övük a produktum feletti tulajdonjog. Ebben az esetben úgy kell őket besorolni, mintha a termékeket saját maguk állították volna elő.

2.5 Helyszíni üzembe helyezés és összeszerelés

Azokat az egységeket, amelyek bármely, az épület működéséhez szükséges vásárolt épületgépészeti berendezés szerelésével, javításával foglalkoznak, az építőiparba (45. ág) kell sorolni. Ilyen pl. a fűtő- és szellőzőberendezések, liftek és mozgólépcsők, elektromos, gáz- és vízvezetékek, ablakok, ajtók szerelése stb. A saját előállítású épületgépészeti berendezések beszerelése, üzembe helyezése azonban ipari tevékenységnek minősül.

Az ipari tevékenységnek minősülő technológiai berendezések összeszerelése, üzembe helyezése általában tartalmazza azokat az alapszolgáltatásokat, amelyek a

helyszínen való zavartalan munkavégzéshez szükségesek, valamint minden, a berendezéssel kapcsolatos lényeges működési és karbantartási útmutatást.

Az üzembe helyezés a gép, berendezés értékesítéséhez kapcsolódó mellékszolgáltatásként is megjelenhet, pl. amikor egy háztartási elektromos berendezést a kiskereskedő helyez üzembe, de ez a kereskedelmi besorolást mindaddig nem befolyásolja, ameddig nem válik főtevékenységgé.

2.6 Javítás, karbantartás

A berendezések javítását, felújítását vagy nagyjavítását végző egységeket oda kell sorolni, ahová a termelését végző egységek tartoznak, kivéve:

- a gépjármű- és motorkerékpár-javítást és -karbantartást az 50.2 és az 50.4 alágazatokba,
- a személyi és háztartási cikkek javítását az 52.7 alágazatba,
- a háztartások (nem ipari kapacitású) központi fűtéseinek, kazánjainak és égőfejeinek javítását és felújítását a 45.33 alágazatba,
- a számítógépek és irodai berendezések javítását és felújítását a 72.5 alágazatba kell sorolni.

3. A statisztikai főtevékenység meghatározásának ágazati kivételes szabályai

Az általános módszer alkalmazása mellett egyes ágazatokban, tevékenységeknél sajátos eljárásokra is szükség van. Speciális szabályok szerint kerül megállapításra a statisztikai főtevékenység a következő esetekben:

3.1 Építőipar: F nemzetgazdasági ág

Az építőipar nemzetgazdasági ágban a főtevékenységet a saját erőforrásokkal végzett építőipari tevékenység alapján kell meghatározni.

3.2 Kereskedelem, javítás: G nemzetgazdasági ág

A kereskedelem, javítás nemzetgazdasági ágban a NACE Rev.1.1 írja elő a speciális eljárást. Az ágazati rendszer sajátosságai miatt az általános módszerbe a TEÁOR'03 harmadik számjegyétől kezdve csoportosító lépéseket kell beiktatni (lásd, kiskereskedelem).

A TEÁOR'03-ban a nagy- és kiskereskedelem mindazon egységeket tartalmazza, amelyek fő gazdasági tevékenysége szállítható termékek vásárlása és azok újraértékesítése, és/vagy amelyek mint megbízott ügynökök működnek közre a termékek eladói és vásárlói között. Ezeket a termékeket legfeljebb csak csomagolják és kezelik, de semmilyen lényeges átalakításukra nem kerül sor.

A nagy- és kiskereskedelem nemcsak a két résztvevő fél közötti közvetlen kereskedelmet tartalmazza, hanem harmadik fél javára, megbízásra végrehajtott

ügyleteket, az ügynöki kereskedelmet is. Lényeges azonban megjegyezni, hogy mindaddig a kereskedelem minősül főtevékenységnek, ameddig a termékeket az eladó csak a kereskedelemben szokásos mértékben változtatja meg.

A „kereskedelemben szokásos” kezelés lényegében nem változtatja meg az áru jellegét, ide tartozik például a válogatás, az osztályozás, a keverés és a csomagolás. Tipikus példa erre a termékek kiskereskedőknek történő szállítását megelőző újracsomagolása.

Ebbe az ágba tartoznak a termék értékesítése érdekében felmerült szolgáltatások is, mint pl. a házhozszállítás és az elektromos készülékek üzembe helyezése, ha azokat a kereskedő maga végzi.

3.2.1 Ügynöki kereskedelem

Az 51.1 alágazat – ügynöki nagykereskedelem – mindazon egységeket tartalmazza, amelyek főtevékenysége harmadik fél megbízásából történő termékkereskedelem, pl. kereskedelmi ügynökök, árubrókerek, kereskedelemmel foglalkozó gazdálkodó szervezetek.

Az ügynöki kiskereskedelem azonban nincs külön osztályozva; ez az 52-es ágazat megfelelő szakágazatában található.

3.2.2 Nagykereskedelem

A nagykereskedelem alágazatai tartalmazzák mindazon egységeket, amelyek elsősorban különböző áruknak a saját nevükben történő újraértékesítését végzik kiskereskedőknek, ipari, kereskedelmi, közületi, vagy egyéb intézményi felhasználóknak, illetve más nagykereskedőknek.

A nagykereskedelmet a forgalmazott termékek köre alapján kell osztályozni. Egyéb kritérium – pl. belföldi nagykereskedelem, import vagy/és export kereskedelem stb. – nem játszik szerepet.

3.2.3 Kiskereskedelem

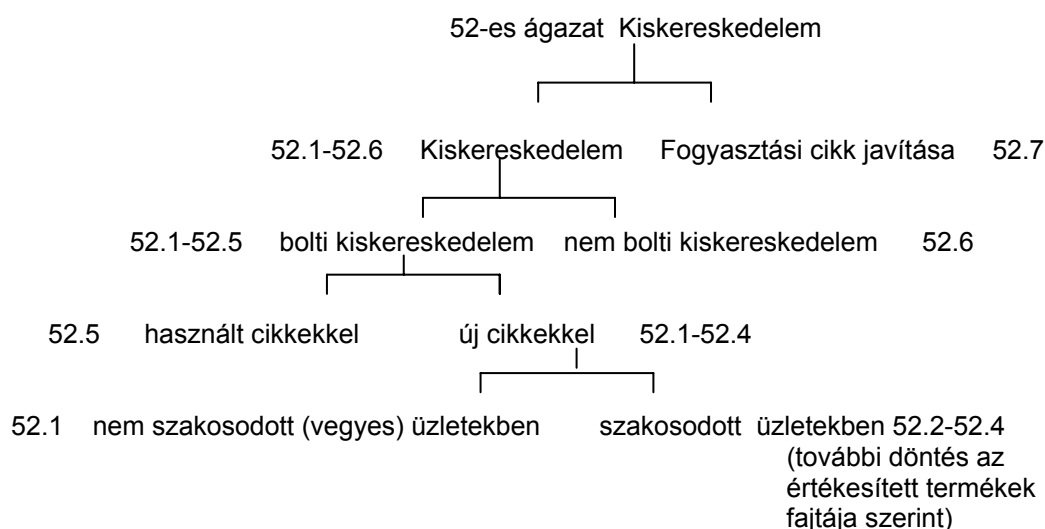
A TEÁOR'03 kiskereskedelem alágazatai (52.1-52.6) tartalmazzák mindazon egységeket, amelyek elsősorban – a saját nevükben, vagy harmadik fél megbízásából – háztartásoknak történő termékértékesítést végeznek.

A kiskereskedelmi értékesítés többnyire mindenki számára elérhető, nyilvános helyen történik. De létezhetnek a kiskereskedelmi tevékenységnek egyéb formái is, mint postai vagy telefonos csomagküldő, mozgó járművekről, ideiglenes helyeken, vagy raktárról történő értékesítés.

A kiskereskedelmi tevékenységeket először az üzlet fajtája szerint bolti (52.1-52.5) vagy nem bolti (52.6) kiskereskedelemre kell szétválasztani. A bolti kiskereskedelem tovább tagozódik új áruk (52.1-52.4) és használt áruk (52.5) értékesítésére, az új áruk kiskereskedelme pedig szakosodott (52.2-52.4) és nem szakosodott kiskereskedelemre (52.1). Az új termékek bolti értékesítésével foglalkozó szakosodott kiskereskedelmet az értékesített termékek fajtája szerint kell besorolni.

Ezeket a csoportokat kiegészítő szintekként kell kezelni és a „felülről-lefelé” módszer használatánál szükséges alkalmazni az alábbi módon:

A döntési fa:

A kiskereskedelmi tevékenység esetén más lehetséges szempontokat – mint a kiszolgálás módja (hagyományos, önkiszolgáló stb.), jótékonyági célra történő értékesítés, vagy fogyasztói egyesület, illetve szövetkezeti és más formában történő kiskereskedelem – nem kell figyelembe venni.

Azokat az egységeket, amelyek főtevékenységéről nyilvánvaló, hogy az a hozzáadott érték (vagy valamilyen más meghatározó mérőszám) szerint üzlethelyiségben folyó kiskereskedelmet jelent, az 52.11-52.50 szakágazatok valamelyikébe kell sorolni. Az egyes egységek által eladott termékek körét meghatározva a következő szabályok szerint kell a besorolást elvégezni:

3.2.3.1 Csak egy szakágazat

Ha az értékesített termékek a TEÁOR-nak kizárólag egyetlen szakágazatába tartoznak, az egységet nyilvánvalóan abba a szakágazatba kell sorolni.

Például: ha egy egység az üzlethelyiségében csak italt árul, akkor az az 52.25 szakágazatba tartozik.

3.2.3.2 Több szakágazat

Ha az értékesített termékek a TEÁOR-nak több szakágazatába tartoznak, a besorolás abba a szakágazatba történik, amelynek részesedése a hozzáadott értékben 50% vagy több.

Több szakágazatból egy legalább 50% részarányú

Példák:

52.41	20%
52.42	30%
52.43	50%

Az egységet 52.43 szakágazatba kell sorolni.

52.21	10%
52.24	10%
52.25	10%
52.33	15%
52.41	55%

Az egységet az 52.41 szakágazatba kell sorolni.

Több szakágazat, de egyik sem éri el az 50%-os részarányt

Ha az értékesített termékek a TEÁOR-nak több szakágazatába tartoznak és ezek közül egyik részese sem éri el a hozzáadott értékben az 50%-ot, további elemzésre van szükség a megfelelő besorolás érdekében. Ehhez a „felülről-lefelé” módszert kell alkalmazni a már említett kiegészítő szintek (döntési fa) figyelembevételével.

Példák:

52.42	25%
52.43	10%
52.50	40%
52.62	25%

Az egységet az 52.50 szakágazatba kell sorolni.

52.42	15%
52.43	20%
52.50	25%
52.62	40%

Az egységet az 52.43 szakágazatba kell sorolni.

52.42	5%
52.43	10%
52.50	40%
52.62	45%

Az egységet az 52.50 szakágazatba kell sorolni.

3.2.3.3 Szakosodott, nem szakosodott kiskereskedelem

Ha választani kell a szakosodott kiskereskedelem 52.2-52.4 és az áruk széles körének szakosodás nélküli kiskereskedelme (52.1) tevékenységi besorolás között, akkor a besorolás azon múlik, hogy hány TEÁOR szakágazatot érint, függetlenül az alágazattól.

Legfeljebb 4 szakágazat esetén

Ha az értékesített termékek a TEÁOR 52.2. *Élelmiszer-, ital-, dohányáru-kiskereskedelem*, 52.3 *Gyógyszer, gyógyászati termék, illatszer kiskereskedelme* és az 52.4 *Egyéb fogyasztási cikk kiskereskedelme* alágazatok szakágazatai közül **legfeljebb négy szakágazatba** tartoznak és egyik részese sem éri el a hozzáadott értékben (vagy más megfelelő mérőszámban) mért 50%-ot, de valamennyi a hozzáadott érték több mint 5%-át adja, **szakosodott kiskereskedelemről** van szó. Ekkor csak a tevékenységek súlypontját kell meghatározni a hozzáadott érték alapján. Először az alágazatot és ezen belül a szakágazatot kell meghatározni, s ekkor a főtevékenység határozza meg a besorolást.

Példák:

52.21	30%
52.22	5%
52.31	45%
52.43	20%

Az egységet az 52.31 szakágazatba kell sorolni.

52.21	30%
52.22	15%
52.31	40%
52.43	15%

Az egységet az 52.21 szakágazatba kell sorolni.

52.21	20%
52.22	5%
52.31	35%
52.43	40%

Az egységet az 52.43 szakágazatba kell sorolni.

Öt vagy ennél több szakágazat esetén

Ha a forgalmazott termékek a TEÁOR 52.2. *Élelmiszer-, ital-, dohányáru-kiskereskedelem*, 52.3 *Gyógyszer, gyógyászati termék, illatszer kiskereskedelme* és 52.4 *Egyéb fogyasztási cikk kiskereskedelme* alágazatok **öt, vagy ennél több szakágazatába** tartoznak és valamennyi a hozzáadott értéknek több mint 5%-át adja, de egyik részesedése sem éri el az 50%-ot, azt **vegyes kiskereskedelemnek** kell tekinteni és az 52.1-be kell sorolni.

Ha az élelmiszer, ital és dohánytermékek a megfelelő mérőszámnak legalább 35%-át jelentik, a TEÁOR 52.11 szakágazatába, minden egyéb esetben az 52.12 szakágazatba kell besorolni a forgalmazó egységet.

Megjegyzés: A besorolási szabály mindig az egység kiskereskedelmi tevékenységén alapul. Ha a kiskereskedelmi tevékenységhez másodlagos tevékenység is társul, amely lehet termékelőállítás vagy szolgáltatás, akkor ez esetben az egységnek az 52-es ágazat megfelelő szakágazatába történő besorolása kizárólag kiskereskedelmi tevékenységének összetétele alapján történik.

Példák:

52.21	5%
52.22	10%
52.31	15%
52.33	25%
52.43	45%

Az egységet az 52.12 szakágazatba kell sorolni.

52.21	20%
52.22	15%
52.31	10%
52.33	10%
52.43	45%

Az egységet az 52.11 szakágazatba kell sorolni.

52.21	5%
52.22	5%
52.31	40%
52.33	40%
52.43	10%

Az egységet az 52.12 szakágazatba kell sorolni.

3.3 Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás: L nemzetgazdasági ág

A termelési ágazatokban alkalmazott besorolási elvekhez hasonlóan történik a kormányzati szervek besorolása is. Következésképp nem minden kormányzati szervezet kell az L nemzetgazdasági ágba sorolni. Azokat az egységeket, amelyek nemzeti, regionális vagy helyi szinten olyan tevékenységeket végeznek, amelyek kifejezetten a TEÁOR'03 más területeihez tartoznak, a megfelelő nemzetgazdasági ágba (pl. az oktatást az M-be; egészségügyet és szociális ellátást az N-be) kell sorolni, és nem az L „Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás” nemzetgazdasági ágba.

A közigazgatási nemzetgazdasági ágba csak költségvetési szervek sorolhatók.

Példa:

A központi vagy helyi kormányzati szervek által működtetett felsőfokú oktatási intézmény a 80.30 szakágazatba, a hasonló módon működő kórház pedig a 85.11 szakágazatba tartozik.

3.4 Alkalmazottat foglalkoztató háztartás: 95. ágazat

A 95.00 szakágazatba azon háztartások tevékenysége tartozik, amelyek háztartási személyzetet foglalkoztatnak. E tevékenység eredményét a nemzeti számlák rendszere mint termelést veszi figyelembe, és e célból, valamint bizonyos adatgyűjtések miatt a TEÁOR'03 megkülönbözteti ezt a szakágazatot is. Maga a háztartási személyzet alkalmazottnak minősül, nem üzletszerű gazdasági tevékenységet végez, ezért nem sorolható egyik szakágazatba sem.

3.5 Háztartás saját fogyasztásra történő termék előállítás és Háztartás saját fogyasztásra végzett szolgáltatása: 96. és 97. ágazat

Az ISIC Rev.3.1 alapján ez a két új ágazat került a NACE Rev.1.1-be és így a TEÁOR '03-ba, hogy lefedjék az összes termelési tevékenységet, még ha azokat a magánháztartások végzik is saját felhasználásra. Ezek az ágazatok a háztartás-, jövedelem-, és fogyasztásstatisztikai megfigyelésekre szolgálnak.

4. A statisztikai főtevékenység változtatása

Gyakran előfordul, hogy az egységek egy adott időpontban, vagy egy időszak során fokozatosan megváltoztatják a főtevékenységüket. A főtevékenység változhat egy éven belül az egyik statisztikai megfigyelési időszakra a másikra, akár szezonális

---

tényezők miatt, akár azért is, mert a vállalatvezetés változtatja meg a profilt (termékstruktúrát). Bármelyik esetben a tevékenységek összetételében hirtelen következik be a változás. Másrészt a kibocsátás vagy értékesítés összetételében az évek során fokozatosan is bekövetkezhet változás. Ezek az esetek nagymértékben eltorzítják a statisztikát, és mindez rendkívüli mértékben megnehezíti az eredmények értelmezését.

A túl gyakori változtatások elkerülése érdekében szükség van egy „stabilitási szabály” alkalmazására. Ilyen szabály nélkül a gazdasági demográfiában nem valódi, hanem látszólagos változások mutatkoznak. Az általános szabály az, hogy az érvényes besorolást jelentő tevékenységet a másodlagos tevékenységnek két éven át meg kell haladnia ahhoz, hogy a besorolás megváltoztatható legyen. Kivételt képeznek azok az egyedi elbírálás alá eső esetek, melyekben egyértelmű tevékenységváltás történt. Ha a statisztikai főtevékenység kiszámításához szükséges adat nem áll rendelkezésre, úgy a számított adatokra nem teljesül a stabilitás elve, az adminisztratív főtevékenység lesz a statisztikai főtevékenység.

A statisztikai adatgyűjtésekben az egységek besorolását évente egynél többször nem szabad módosítani, ez történhet egy előre meghatározott időpontban, vagy akkor, amikor az új információ rendelkezésre áll; a gyakoribb változtatások összehasonlíthatatlanná tennék a rövid (havi és negyedéves) és a hosszú távú statisztikákat.

A fogalmak meghatározása

1. A tevékenységek meghatározása

Tevékenység folytatásáról akkor beszélünk, ha bizonyos erőforrások – gépek, munkaerő, feldolgozási technikák, információs hálózatok vagy termékek – együttes felhasználásával meghatározott termékeket vagy szolgáltatásokat hoznak létre. Egy tevékenységet a felhasznált produktumok (termékek, szolgáltatások), a termelési folyamatok és a kibocsátott produktumok jellemeznek.

A gyakorlatban a termelési egységek nagy része egyszerre többféle tevékenységet folytat. Ezért az egységeknek a TEÁOR különböző szakágazataiba történő besorolásához szükséges a „főtevékenység” meghatározása.

A „**főtevékenység**”-et a „felülről lefelé” [topdown] módszer szerint úgy határozzuk meg, hogy az a főtevékenység, amely a vizsgált egység hozzáadott értékének összegéhez a legnagyobb mértékben járul hozzá. Az ily módon meghatározott főtevékenység nem feltétlenül állítja elő az egység összes hozzáadott értékének több mint 50%-át.

Az egység minden olyan egyéb tevékenysége, amely termékeket vagy szolgáltatásokat hoz létre, „**másodlagos tevékenység**”-nek minősül.

A fő- és másodlagos tevékenységekhez általában számos „**kisegítő tevékenység**” tartozik, ilyen a számvitel, a szállítás, a raktározás, a beszerzés, a reklámozás, a javítás és a felújítás, stb. A kisegítő tevékenységek kizárólag az egység fő- és másodlagos tevékenységeit segítik azáltal, hogy nem tartós termékeket és szolgáltatásokat nyújtanak az egység számára.

Ha azonban a statisztikai egység fő- és másodlagos tevékenységeit és a kapcsolódó kisegítő tevékenységeket (pl. számítógép központ) különálló földrajzi területen végzik, akkor kívánatos, hogy ezen egységekről külön információk álljanak rendelkezésre.

A kisegítő tevékenységnek a következő feltételeknek kell eleget tenniük:

- (a) csak az adott egység vagy egységek tevékenységeit szolgálja (az általa előállított termékek és szolgáltatások nem kerülhetnek piaci értékesítésre);
- (b) kizárólag olyan szolgáltatásokat nyújt, vagy kivételes esetben olyan nem tartós termékeket állít elő, amelyek nem képezik részét az egység végtermékének (kisebb kellékek vagy állványzat);
- (c) az egység folyó költségeinek részét képezi, vagyis nem jelent tárgyi eszköz-felhalmozást.

A fentiekkel ellentétben az alábbi tevékenységek nem tekintendők kiegészítő tevékenységeknek:

- (a) a tőkefelhalmozás céljára létrehozott termékek és szolgáltatások; pl. sajtószámlás építési tevékenység, amelyet, mint építőipari tevékenységet külön kell csoportosítani, ha ehhez az adat rendelkezésre áll;
- (b) az olyan termelés, amelynek jelentős részét kereskedelmi forgalomban értékesítik, még akkor is, ha annak nagyobb részét a fő- vagy másodlagos tevékenységhez használják fel;
- (c) olyan javak termelése, amelyek a fő- vagy a másodlagos tevékenység kibocsátásának szerves részévé válnak; ilyenek például a valamely gazdasági szervezet egyik részlege által gyártott dobozok vagy konténerek, amelyeket saját termékeik csomagolásához használnak fel;
- (d) az energiatermelés (integrált áramtelep vagy kokszolómű), még abban az esetben sem, ha azt teljes egészében a gazdasági szervezet használja fel fő- vagy másodlagos tevékenysége során;
- (e) a vásárolt termék változatlan formában való továbbértékesítése;
- (f) a kutatás és fejlesztés, mivel ez a tevékenység nem olyan szolgáltatást nyújt, amelyet a folyó termelés során használnak fel.

Mindezen esetekben, ha az egyes tevékenységekre vonatkozó adatok rendelkezésre állnak, akkor külön egységeket kell meghatározni, és ezeket a tevékenység jellegének megfelelően besorolt szakosodott egységekként kell kezelni.

2. Alkalmazható mutatószámok a főtevékenység meghatározásához

A gazdasági tevékenységek meghatározásait a TEÁOR'03 tartalmazza. Egy egység egy vagy több gazdasági tevékenységet végezhet, amelyek a TEÁOR'03-ban egy vagy több szakágazat alá tartoznak. Az egységeket főtevékenységük alapján kell besorolni. A **főtevékenység** az a tevékenység, amelynek legnagyobb a hozzájárulása az adott egység hozzáadott értékéhez.

- a.) Az egység gazdasági tevékenység szerinti besorolásának alap mutatószáma a **hozzáadott érték**: a végső kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbsége, az egyes gazdasági tevékenységek GDP-hez való hozzájárulásának mértéke.
- b.) A gyakorlatban előfordul, hogy egyes tevékenységek hozzáadott értékéről az információk nem hozzáférhetők, ilyenkor a tevékenységek besorolását **egyéb mutatók** alapján is meg lehet határozni.

Ilyenek lehetnek:

- a **kibocsátás** alapján:
  - az egység azon bruttó kibocsátása, amely az egyes tevékenységekhez tartozó termékekhez és szolgáltatásokhoz rendelhető;
  - azon termékcsoportok árbevétele, amelyek az egyes tevékenységekhez tartoznak;
  - kereskedelmi árrés.

- a **ráfordítások** alapján:
  - az egyes tevékenységekhez rendelhető bérek és keresetek; ha a tevékenység tőkeigényes, és ezért a hozzáadott értékének a bérek és keresetek csak kis százalékát jelentik, akkor a tevékenység relatív súlya a tárgyi eszközök értékének figyelembe vételével állapítható meg;
  - az egység különböző tevékenységein foglalkoztatottak létszámának megoszlása.

Ezeket a pótlólagos mutatókat az ismeretlen hozzáadott értékek közelítéseként kell használni, kiválasztva a lehető legjobb közelítést, mintha a hozzáadott értékekből kiindulva hozták volna ki az eredményt.

A pótlólagos mutatók használata nem változtatja meg a főtevékenység meghatározásának módszereit, vagy a „felülről lefelé” módszer szabályait. Ezek csak a gyakorlatban alkalmazható közelítései a hozzáadott érték-adatoknak.

A kibocsátáson alapuló mutatókkal kapcsolatos problémák: az értékesítési (forgalmi) mutatókat használva azonnal nyilvánvalóvá válik, hogy bizonyos esetekben a forgalom és a hozzáadott érték közti arányosság nem áll fenn. Pl. a kereskedelmi értékesítési forgalom általában sokkal alacsonyabb hozzáadott értékrésszel bír, mint az ipari tevékenységeké. Még az iparon belül is eltérhet az értékesítés és a hozzáadott értékek viszonya (tevékenységeken belül, ill. azok között). Néhány tevékenységnél a forgalmi adat közgazdaságilag nem értelmezhető vagy nem is létezik, például a pénzügyi közvetítés, illetve biztosítási tevékenységek esetében.

Számos egység kereskedelmi és egyéb tevékenységet is végez. Ilyen esetekben a kereskedelmi forgalmi adatok a nemzetgazdasági ágak közötti elhatároláshoz nem alkalmas mutatók a kereskedelmi tevékenység ismeretlen hozzáadott értékének helyettesítésére. Sokkal jobb mutató a bruttó árres (a kereskedelmi forgalom és a tőkeváltozásokkal helyettesített, viszonteladási célú áruvásárlás különbsége). Esetenkénti mérlegelésre van azonban szükség, mivel a kereskedelmi árresek változhatnak a nagykereskedelmen és a kiskereskedelmen belül, és a kereskedelmi tevékenységek között is, ráadásul figyelembe kell venni a kiskereskedelemre vonatkozó speciális besorolási szabályokat is.

3. Statisztikai egységek

Az ágazatok statisztikai leírásához sokféle információra van szükség, azonban az adatok jellegétől függ, hogy milyen szervezeti szinten lehet egyáltalán az információkat gyűjteni. Például különböző földrajzi helyre vonatkozó nyereségadatok csak a szervezet központjában állnak rendelkezésre, míg az értékesítési adatok külön is rendelkezésre állhatnak minden egyes helyszínen. Többféle *statisztikai egységet* kell meghatározni ahhoz, hogy adataik célszerű módon megfigyelhetők és elemezhetők legyenek. Ezek alkotják az építőkockákat a különböző osztályozásokhoz, valamint az adatgyűjtésekhez.

A különböző típusú statisztikai egységek eltérő statisztikai igényeket elégítenek ki, de minden egység oly módon meghatározott, hogy felismerhető, azonosítható és más egységtípussal össze nem téveszthető. A statisztikai egység lehet azonosítható jogi, fizikai vagy statisztikailag képzett fogalmi egység, mint például a homogén szakosodott egység.

A nemzetközi összehasonlíthatóság érdekében a Közösségen belül elfogadott meghatározások közvetlenül kapcsolódnak az ENSZ „A gazdasági tevékenységek egységes nemzetközi ágazati osztályozási rendszere” (ISIC Rev. 3.1) és az ENSZ „Nemzeti számlák rendszere” bevezetőiben adott definíciókhoz.

A tanács⁷ statisztikai egységekről szóló EU rendelete a következő egységeket különbözteti meg:

- gazdasági szervezet
- szervezeti egység
- gazdasági szervezet csoport
- szakosodott egység
- homogén szakosodott egység
- telep
- szakosodott telep
- homogén szakosodott telep

A különböző típusú statisztikai egységek közötti kapcsolatot illusztrálja a következő táblázat:

	Egy vagy több hely	Egy hely
Egy vagy több tevékenység	Gazdasági szervezet Szervezeti egység	Telep
Egy tevékenység	Szakosodott egység Homogén szakosodott egység	Szakosodott telep Homogén szakosodott telep

4. A statisztikai egységek besorolásának szabályai

A statisztikai regiszterekben⁸ az egységeket a NACE Rev.1.1-nek megfelelő TEÁOR'03 szerint kell besorolni. A NACE Rev. 1.1 értelmezését a kiegészítő megjegyzések, a NACE Rev.1.1 Igazgatói Bizottságának a döntései, a megfeleltetést megkönnyítő táblák, a CPC, a CPA, a HS, a CN⁹ stb. segítik.

⁷ A 696/93 (1993. március 15.) tanácsi rendelet (EEC) A Közösség termelési rendszerének megfigyelése és elemzése számára kialakított statisztikai egységekről (OJ No L76, 30. 3. 1993)
E rendelet sorozatunk későbbi kötetében jelenik majd meg. (A szerkesztő megjegyzése.)

⁸ A 2186/93 (1993. július 22.) tanácsi rendelet (EEC) a statisztikai célú üzleti regiszterek felépítésének Közösségen belüli koordinációjáról (OJ No L196, 5. 8. 1993).

⁹ CPC: Central Product Classification (Központi termékosztályozás)
CPA: Classification of Products by Activity (Tevékenységek termékosztályozása)
HS: Harmonised System (Harmonizált rendszer)
CN: Combined Nomenclature (Kombinált nomenklatúra)